

Fræg eru löfsyrði Carnegies um fátæktina, en frægust þó þau ummæli hans, að sá sem deyr auðugur hafi lifað sér til svívirðingar (eða deyi svívirtur). Það er og sannast, að Carnegie hefir gefið of fjár til bókasafna og annars, en þó eru fremur óvænlegar horfur um það, að hann deyi fátækur og ósvívirtur, því að á síðustu 8 árum er sagt að eignir hans hafi — þrátt fyrir allar gjafir — aukist um rúmar 200 miljónir króna, en Carnegie kominn fast að sjötugu. W. T. Stead, guðs og auðmanna vinur hefir spáð Carnegie því að hann muni verða niræður, og ætti því að vera langur gjafatími eftir enn; en tekjur hans eru svo afskaplegar að stálkongurinn mun ekki tremur tæma fésjóði sína, heldur en Þór tæmdi forðum hornið mikla hjá Útgarðaloka; og raunar hygg eg nú að Carnegie sé talsvert minni alvara en Þór var.

Trúmaður virðist Carnegie enginn vera að öðru leyti en því, að hann trúir á miljónir sínar. En flestir aðrir ofauðungar eru trúmenn miklir. Ekki svo að skilja, að þeir trú á framfarir maunkynsins, einhvern hulin en gleðilegan tilgang alls heimsins, eða þá einsog Tennyson segir (með orðum Matthíasar): „að bætist tár og banaspjót, að bætist því sem leið og dó!“ heldur trúa þeir á alt það, sem hinir betri kennimenn eru nú farnir að láta liggja í þagnargildi, af því að þeir sjá að það er úrelt og skaðar málefni trúarinnar. Að þeir trúa á Mammon og elska hann um alla hluti fram, einsog Carnegie, þarf varla að taka fram, en þeir trúa líka á Jehóva. Rockefeller yngri kvað halda biblíufyrirlestur einu sinni í viku, og líkt er sagt um fleiri. Það væri gaman að heyra hann einhverntíma skýra orðin: „fyr mun úlfaldi komast í gegnum nálaranga en auðugur maður í himnaríki“, en það er þó líklegt, að manni mundi ekki veitast sú ánægja þótt viðstaddur væri, og að hann mundi fremur sneiða hjá þeim.

Merkilegt er það annars, að nú á tímum eru það einkum auðmennirnir, sem hata hátt um það að þeir „elski Jesúm“. Það er alkunnugt að hin mikla trúarhreyfing síðustu árána er runnin ofan að, frá efstu og auðugustu stéttum mannfélagsins, eiosog trúaðarhreyfingiu snemma á öldinni sem leið. En kristin trú er upphaflega komin hina leiðina, eins og menn vita enn þá betur. Og guðspjöllin fara ekki dult með það, að Jesús frá Nasaret hataði auðmenn; sjá setninguna um, úlfaldann og dæmisöguna um hinn ríka og hinn fátæka. Ríki maðurinn í guðspjall-

inu lofar fátækum að fá mola af borðum sínum og er þannig mjög góðgjörðasamur á auðmannavísu; til fulls sýnir hann ekki hvílikur ágætismaður hann er, fyrr en hann er í helvíti og kvölunum. Miklar kvalir útrýma hjá langflestum öllu öðru úr meðvitundinni; það er satt, afarmennið Skarphéðinn hefir hugsun á því þótt hann brenni í eldi, að forða öxi sinni frá að digna, svo að hún geti bitið banamenn hans; en hinn ríki maður hefir í kvölunum hugsun á því að reyna að verða öðrum til góðs. Og þó álitur hinn sæli Abraham hann ekki þess verðan að fá einn vatnsdropa á skrælnaða tunguna. Það sem steypir ríka mannum til helvítis, svo góður drengur sem hann er, virðist ekki vera neitt annað en það að hann er ríkur. — Og hvað mun þá verða um Rockefeller!

Mörgum stendur mjög mikill stuggur af ofauðungunum amerísku og hyggja að þeir muni breyta Bandaríkjunum í nokkurskonar Rússland, og að sú breyting sé jafnvel komin vel á veg; en auðvitað yrði það ekki gamla Rússland nákvæmlega upp aftur, því að ekkert sem ber við undir sólunni er nákvæm endurtekning á því, sem áður hefir verið. Yrði sú breyting til ills, svo víða sem lönd eru byggð, og til tafar mannkyninu á framfarbrautinni. Til ills yrði það líka fyrir ofauðungana sjálfa fyrr eða síðar og er hætt við að ýmsir þeirra mundu fljúga í loft upp í mörgum pörtum eins og hent hefir suma rússneska stórfursta, þegar líkingin með þeim væri orðin enn þá meiri.

Símskeyti segja, að flokkur Rooseveltts forseta hafi gengið mjög saman við kosningar síðast; eru það ill tíðindi, því að Roosevelt hefir mjög viljað halda í hemilinn á hinum amerísku stórfurstum Mammons.

Helgi Pjetursson.

Kögunarhóll.

Þorsteinn Erlingsson og aðrir hafa bent mér á, að orðið Kögunarhóll sé ekki neitt úr lagi fært, leitt af „að kaga“. Eg hefi — í sambandi við rannsóknir minar á landinu — gert mér nokkuð far um að skilja örnefni, einkum að því leyti, sem þau eru náttúrulýsingar, og og hefir það vilt mig hér; því að Kögunhóll væri réttnefni,